

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Особливості комунікативної толерантності майбутніх бакалаврів
спеціальної освіти

Виконала студентка групи СО-4
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Бурнова Марія Сергіївна
Керівник: Турубарова А. В.
Рецензент: Залановська Л. І.
Нормоконтроль _____ Юлія КЛОЧКОВА

Запоріжжя
2021 р.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 50 с., 40 джерел, 4 додатки.

Об'єкт дослідження: комунікативна толерантність.

Мета роботи: виявити рівень комунікативної толерантності, толерантні та інтолерантні установки в процесі спілкування майбутніх бакалаврів спеціальної освіти; розробити для них методичні рекомендації з розвитку комунікативної толерантності.

Методи дослідження: теоретичні, емпіричні, математико-статистичні, експеримент.

Комунікативна толерантність одна з основних вимог успішної професійної діяльності фахівця. На жаль, під час підготовки бакалаврів спеціальної освіти ми не завжди бачимо цілісну систему спрямовану саме на розвиток комунікативної толерантності майбутніх фахівців, спостерігається недооцінення особистісних якостей. Через це майбутні фахівці відчують труднощі на робочому місці, не розуміють як поводити себе дітьми, батьками та іншими фахівцями.

КОМУНІКАТИВНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ, ТОЛЕРАНТНІСТЬ,
ІНТОЛЕРАНТНІСТЬ, ПРИЙНЯТТЯ, КОМУНІКАТИВНІ УСТАНОВКИ,
БАКАЛАВРИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Існування людей і суспільства неможливе без взаємоповажного ставлення один до одного. Толерантність це не що інше як прийняття та поважне ставлення до людей які не схожі один на одного, розуміння, що ми повинні жити поряд з повагою та ввічливістю, не намагаючись принизити або нанести образу іншій людині.

Важливість вивчення толерантності можна пояснити гуманізацією різних сфер життя людини. Зараз як ніколи важливим є виховання та навчання дітей поважно ставитись один до одного, поважати свою та інші країни, розуміти та приймати відмінності різних національностей, культур та релігій. Але розвиток толерантності учнів повинен починатись в першу чергу з високого рівня толерантності педагога та людей, що оточують дитину. Тому педагог повинен почати з себе, розвивати свій рівень толерантності, тому що саме педагог є прикладом для дітей.

На жаль, під час підготовки бакалаврів спеціальної освіти ми не завжди бачимо цілісну систему спрямовану саме на розвиток комунікативної толерантності майбутніх фахівців, спостерігається недооцінення особистісних якостей. Саме через це більшість випускників педагогічних закладів вищої освіти відчують труднощі на роботі, складність у адаптації на робочому місці, а разом с тим не розуміння як саме контактувати з дітьми, іншими фахівцями та батьками.

Серед українських вчених, що займались вивченням толерантності М. Боришевський [8] звернув увагу саме на розвиток гуманістичних цінностей майбутніх педагогів. В свою чергу Г. Васянович [9] досліджував розвиток якості особистості студентів закладів вищої освіти. Важливість толерантності для становлення особистості фахівця ми бачимо у роботах О. Грибок [14], В. Лапа [18] займалась вивченням формування комунікативної толерантності в умовах інклюзивної освіти.

Якщо розглядати роботи зарубіжних вчених, ми побачимо, що В. Бойко [6] розглядав та досліджував саме феномен комунікативної толерантності. Г. Солдатова [35], Л. Шайгерова [34] займались психодіагностикою толерантності. В. Фейя у своїх роботах дослідив прийняття людьми інших. Розвиток толерантності міжособистісних стосунків студентів педагогічних вузів розкрила в своєму дослідженні О. Батурина [4].

Не зважаючи на те що вчені неодноразово звертали увагу на дану тему, не було сформовано єдиної думки щодо на комунікативній толерантності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти. Отже, вищезазначене і обумовило вибір теми бакалаврської роботи в наступній редакції: «Особливості комунікативної толерантності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти».

Об'єкт дослідження: комунікативна толерантність майбутніх фахівців педагогічних спеціальностей.

Предмет дослідження: толерантні та інтолерантні установки в процесі спілкування майбутніх бакалаврів спеціальної освіти.

Мета дослідження: виявити рівень комунікативної толерантності, толерантні та інтолерантні установки в процесі спілкування майбутніх бакалаврів спеціальної освіти; розробити методичні рекомендації викладачам закладів вищої освіти щодо виховання комунікативної толерантності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти як професійної якості.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з проблеми комунікативної толерантності фахівців педагогічних спеціальностей.

2. Виявити рівень комунікативної толерантності, толерантні та інтолерантні установки в процесі спілкування майбутніх бакалаврів спеціальної освіти

3. Розробити методичні рекомендації викладачам закладів вищої освіти щодо виховання комунікативної толерантності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти як професійної якості.

Методи дослідження:

- теоретичні: аналіз, узагальнення та систематизація.
- емпіричні: експеримент, психодіагностичні методи (експрес-опитувальник «Індекс толерантності» (Г. Солдатова, О. Кравцова, О. Хухлаев, Л. Шайгерова); методика діагностики загальної комунікативної толерантності (В. Бойко); методика діагностики комунікативної установки (В. Бойко); методика діагностики прийняття інших (В. Фейя));

- математико-статистичні – методи обробки і аналізу результатів дослідження.

Методологічне підґрунтя дослідження склали концептуальні положення про:

- вчення про роль спілкування у становленні особистості (О. Бодальов [5], Л. Виготський [11], І. Зимня [17], О. Леонт'єв [19], А. Петровський [28] та ін.);

- положення про загальні закономірності нормального та аномального розвитку (Л. Виготський [12], В. Лубовський);

- вчення про толерантність та комунікативну толерантність (О. Асмолов [1], В. Бойко [6], Є. Гребенець [13], А. Скок [33] Г. Солдатова [36], та ін.).

Теоретичне значення роботи полягає в узагальненні наукового матеріалу щодо особливостей комунікативної толерантності майбутніх бакалаврів спеціальної освіти.

Практична значущість роботи полягає у розробці рекомендацій для майбутніх бакалаврів спеціальної освіти з розвитку комунікативної толерантності. Експериментальний матеріал може бути використаний викладачами закладів вищої освіти при викладанні дисциплін спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження були опубліковані в збірнику тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції

України у міжнародний науково-інноваційний простір» в КЗВО «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» ЗОР (13-14 травня 2021 року, м. Запоріжжя).

Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний текст роботи викладено на 32 сторінках. Загальний обсяг роботи – 50 сторінок.

ВИСНОВКИ

Аналіз наукової літератури та проведене емпіричне дослідження дозволили сформулювати ряд висновків.

1. Аналізуючи наукові джерела було визначено, що комунікативна толерантність та толерантність в цілому – це інтегральна якість фахівця, що проявляється у свідомому, природньому спілкуванні з іншими людьми. Від рівня комунікативної толерантності залежить реалізація педагога як фахівця та особистості. Комунікативна толерантність є необхідною професійною якістю фахівця всіх сфер, а особливо педагогічної. Фахівець з високим рівнем комунікативної толерантності завжди зможе знайти спільну мову з дітьми, батьками та іншими фахівцями, без труднощів вийде з різних стресових ситуацій.

На сьогодні, проблемою розвитку комунікативної толерантності фахівців педагогічних спеціальностей займаються такі українські вчені, як М. Боришевський, Г. Васянович, О. Грибок, В. Лапа. Навчання бакалаврів спеціальності Спеціальна освіта – це середовище виховання толерантності майбутнього педагога, що в першу чергу реалізується завдяки комунікації з викладачами. Навчання відбувається за принципом взаємодії суб'єкт-суб'єкт, поважне відношення до студентів, підтримка студентів на основі доброзичливості, довіри, терпіння, що сприяє кращому та більш ефективному вихованню комунікативної толерантності.

Поняття комунікативної толерантності розглядається з точки зору різних наук таких як: соціологія, філософія, педагогіка, психологія. Завдяки чому розгляд проблеми розвитку комунікативної толерантності можна більш ширше, але виділяється спільне розкриття даного поняття з точки зору даних наук. Комунікативна толерантність – це в першу чергу налагодження поважного спілкування та відношення до інших людей не зважаючи на їх соціальний статус, релігійні погляди, культурні цінності та ін.

2. Для виявлення рівня комунікативної толерантності студентів Спеціальної освіти використовувались ряд методик, які дозволили виявити особливості розвитку комунікативної толерантності у студентів четвертого курсу спеціальності Спеціальна освіта освітньої програми «Логопедія».

Під час аналізу та інтерпретації результатів дослідження було виявлено, що у 70% студентів спеціальності Спеціальна освіта рівень комунікативної толерантності на середньому рівні, 10% на високому рівні та у 20% на низькому, що свідчить про те що виховання комунікативної толерантності студентів потребує удосконалення. Таким чином, було виявлено що у більшості студентів рівень розвитку комунікативної толерантності на середньому рівні та має тенденцію до покращення.

3. На основі отриманих результатів дослідження були розроблені рекомендації викладачам закладів вищої освіти задля виховання комунікативної толерантності у студентів – майбутніх фахівців спеціальної освіти. В основі запропонованих рекомендацій лежать ряд методів: інтерактивні методи, тренінгові заняття (професійно-поведінковий тренінг, тренінг рефлексивності) та діалогічні методи навчання (групові дискусії, аналіз ситуацій тощо). Врахування вищезазначених рекомендацій дозволить під час освітнього процесу підвищити рівень комунікативної толерантності студента зокрема та ефективність підготовки фахівця зі спеціальної освіти взагалі.